1893 – 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-3740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-4237

РІК LXX. Ч. 182. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 25-го ВЕРЕСНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 25, 1963 No. 182. VOL. LXX.

СЕНАТ АПРОБУЄ АТОМОВИЙ ДОГОВІР

23-ГО ВЕРЕСНЯ ВІДКИНЕНО ВСІ ЗАПРОПОНОВАНІ ЗМІНИ І 24-ГО ВЕРЕСНЯ МАЮТЬ РАТИФІКУВАТИ ДОГОВІР ПРО ПРИПИНЕННЯ АТОМОВИХ ПРОБ.

Вашингтон. — Сенат 23-го вересня відкинув всі поправки до закону про ратифікацію атомового договору з Англією та СССР, згідно з яким мали б бути припинені пробні атомові експльозії в повітрі, на землі та у воді, і дозволені тільки підземні пробні вибухи. Тепер вже ніщо не стоїть на перешкоді, щоб Сенат в дні 24-го вересня ратифікував цей договір без жадних поправок і застережень, доповнень і вияснень, бо 80 сенаторів заявилися за ратифікацію. Сенатор - демократ із Луізіяни Рассел Б. Лонг і сенатор - республіканець з Тексасу Джан Дж. Тавер поставили були спільний внесок на те, щоб до тексту договору додати окреме „вияснення", в якому говорилось про те, що ЗДА матимуть право вжити атомової зброї на випадок війни. За той додаток висловлювалися були численні сенатори, аж партійні провідники в Сенаті мусіли вияснювати, що не є можливе жадна поправка до договору, і що поправка, запропонована вгорі згаданими сенаторами, не є потрібна, бо і без неї ЗДА могли б вжити атомової зброї на випадок війни. Цю поправку відкинули більшістю 61 до 33 голосів. Відкинули і поправку сенатора-республіканця з Арізони Беррі Голдвотера більшістю 75 до 17-ох голосів. Сенатор Б. Голдвотер пропонував додати до договору застереження, що він почне обов'язувати аж після того, як СССР забере свої війська з Куби. В політичних колах звертають увагу на те, що внесок Голдвотера здобув мале число голосів, що свідчить про незначні його впливи між республіканськими сенаторами, бо тільки 10 з них голосували за внесок аризонського сенатора, а крім них ще й сім демократів, всі з південних стейтів. Сенатор Тавер пропонував, щоб договір обов'язував аж після того, як СССР заплатить всі свої вкладки до Об'єднаних Націй, з якими він залягає, але цю пропозицію відкинули більшістю 82 до 11 голосів. Більшістю 76 до 16 голосів відкинули іншу поправку цього ж сенатора про те, щоб могла відбуватися інспекція на місцях, чи дійсно СССР припинив атомові проби. Уряд погодився на те, щоб до тексту до закону про ратифікацію договору додати вступ (преамбель), в якому говориться про те, що кожна зміна атомового порозуміння мусить бути затверджена Сенатом більшістю двох третіх голосів.

Кеннеді вірить, що населення Бірмінгему вирішить само расові проблеми

Вашингтон. — Президент Кеннеді заявив бірмінгемським провідникам 23-го вересня в Білому Домі, що населення може само розв'язати справу расових непорозумінь, а допоможе йому в тому ця двочленна комісія, яку він найменував. Президент конферував із цією комісією — Ірлом Г. Блейком та Кеннетом С. Рослем та рекомендував їм зобити все можливе, щоб таки на місці розв'язати расове непорозуміння в Бірмінгені. Блейк і Росл 24-го вересня виїхали до Алабами. Президент 23-го вересня прийняв в Білому Домі дві делегації білих із Бірмінгему — представників міської управи та групу священиків різних віровизнань. Президент заявив після конференції, що вони вірять в те, що на місці можна буде розв'язати расові непорозуміння, і що вони працюватимуть в цьому напрямку. В минулому тижні Президент конферував з представниками негрів з Бірмінгему і 23-го вересня заявив, що є оправдана надія на те, що вислана ним комісія, та представники місцевого населення зможуть полагодити всі справи для добра всього населення.

Ніксон знову повертається до провідної ролі в Республіканській партії

Сиракюз, Н. И. — Колишній віце - президент Ричард М. Ніксон заявив на пресовій конференції після промови на конвенції Мюччел Ейдженс Ассошейшен, що він вирішив вернутися по політичної діяльности та виголосить кілька промов про внутрішні й закордонні проблеми тому, щоб виявити становище республіканців до різних питань. Ніксон сказав, що він не буде кандидувати в 1964-му році, але, на його думку, республіканці можуть виграти вибори в 1964-му році, якщо матимуть доброго кандидата і якщо будуть об'єднані та матимуть ясну програму з виразно з'ясованими проблемами. Сам Ніксон залишається невтральним щодо президентського кандидата і підтримуватиме кожного, хто здобуде номінацію. Кубинська проблема, на думку колишнього віце - президента, залишається важливою виборчою проблемою. Ніксон виступив проти тих претендентів на номінацію на кандидата на президента, які говорять вони проти республіканських противників, як проти демократів. Губернатор Рокефеллер має право критикувати своїх противників, але не сміє нікого ображати. Кожний претендент на кандидата на президента, на думку Ніксона, повинен заявити, що підтримуватиме того, кого вибере Номінаційна Конвенція.

Спеціялісти сумніваються в можливості спільного лету на Місяць до 1970 р.

Президент Кеннеді в Ню Йорку перед своїм виступом в справі американсько-совєтської експедиції на Місяць.

Ню Йорк. — Фахівці від летів в космічні простори висловили свій сумнів, чи вдалося б дістатися до Місяця перед 1970-им роком, коли б здійснилася пропозиція президента Кеннеді з минулого тижня та ЗДА і СССР об'єднали для осягнення цієї цілі. Фахівці гадають, що співпраця мусіла б бути менша від тієї, коли б вживано до лету на Місяць совєтських ракет і американських кабін. Можна б здійснювати співпрацю таким способом, що в одному леті до Місяця летіли б разом американські і совєтські астронавти, або можна б користати з інструментів та іншого еквіпунку обидвох держав. Дехто гадає, що пропозицію президента Кеннеді не треба брати дослівно, і співпраця могла б відбуватися за допомогою виміни інформацій та того досвіду, що його вже здобули астронавти та фахівці обидвох країн. Фахівці підкреслюють, що в можливій співпраці між ЗДА і СССР треба буде перемогти політичне недовір'я між обидвома країнами та те, що змагання за Місяць має також військове і престижеве значення.

Сен. П. Юзик про свою працю і пляни

Об'єднані Нації. (рлх) — До багатьох людей, які нетерпляче очікують появи англомовної Енциклопедії Українознавства, належить канадійський сенатор Павло Юзик. „В розмовах і зустрічах на міжнародному чи державному форумі нам конечно треба мати того роду видання під рукою", сказав сенатор Юзик кореспондентові „Свободи" в особистому інтерв'ю в ОН. Сенатор Юзик, бувший професор славістики на Манітобському університеті, є членом канадійської делегації на 18-ій сесії Генеральної Асамблеї ОН. Він твердить, що часто відчувається брак авторитетних англомовних видань про Україну. Народному Союзові належиться признання за це, що він підняв в за дання цієї праці. Нетерпляче жду на появу цієї Енциклопедії". Енциклопедія, як відомо, вже друкується у В-ві університету в Торонті і появиться на книжковому ринку 12-го листопада цього року. В Об'єднаних Націях сен. Юзик буде тільки до кінця цього місяця, а потім повернеться знову з початком листопада. „Праця в Сенаті і публічні виступи в Канаді не дають мені змоги залишатися задовго поза межами Канади", — сказав він. В жовтні сен. Юзик виголосить свою першу промову в Сенаті, в якій думає порушити справу двох культур і двох мов. „Це питання стало дуже важним в Канаді від того часу, коли прем'єр Пірсон назначив Королівську Домінію для справи бікультуризму та двомовности", — сказав він, додаючи: „На мою думку, це не обмежується тільки до 2-х культур, а до багатьох культур, бо це не є 1867-ий рік, коли важливими чинниками в Канаді були англосаксони і французи, а 1963 рік, коли в Канаду роблять вклад багато культур, між ними українська". В курсі своїх обов'язків в Об'єднаних Націях сенатор Юзик проводить офіційні зустрічі з делегатами інших держав. Минулого четверга він говорив з амбасадором Уганди, а в п'ятницю з представником Бразилії. В суботу він був у Вашингтоні на дедикації площі під пам'ятник Тарасові Шевченкові. Про своєю професорську працю сенатор Юзик каже, що вона вже закінчилася з його доживотним іменуванням до Сенату в лютім ц. р. Тепер він тільки надіється, в міру можливості продовжувати досліджування наукову працю і писати — казав він, стверджуючи, що праця в Сенаті вимагає повного часу.

ЗДА перекинуть до Европи літаками повну панцерну дивізію

Вашингтон. — В жовтні ц. р. відбудеться найбільша в історії трансокеанська військово - летунська операція: впродовж трьох днів буде перекинена з Америки до Европи повна Друга Панцерна Дивізія з Форту Гуд у Тексасі, до Західньої Німеччини. Поруч із 13,000 вояками дивізії будуть перекинені 1,500 вояків допоміжної служби, так, що 14,500 вояків з американської бази в Тексасі стоятиме у бойовій готовості на терені Західньої Німеччини. Вони заберуть з собою тільки легку зброю — кріси й скорострілі та автомати, а в Німеччині дістануть танки, гармати, міномети. Водночас полетять до Европи 116 бомбардувальників для участи у тамошніх маневрах, не рахуючи 240 військових транспортних літаків, що переводитимуть ту транспортну операцію. Ця операція коштуватиме кругло 20 мільйонів долярів. Перекинена дивізія перебуватиме в Европі тільки короткий час. Ціль тієї операції — перевірити, чи Америка здатна в найкоротшому часі перекинути летунським шляхом великі військові формації на загрожені заморські терени. Про цю ціль говорив секретар оборони Роберт МекНамара безпосередньо перед своїм відлетом в минулий понеділок 23-го вересня до Південного В'єтнаму. Можливо, що та летунсько-транспортна операція спонукає американські керівні чинники стягнути деякі війська з Західньої Европи, — утримання одної дивізії в Західній Европі коштує Америці 75 мільйонів долярів річно, а є їх там 5 дивізій і 4 змоторизовані кавалерійські полки, рівні разом одній дивізії. Коли так швидко можна перекидати війська, то нема потреби тримати їх постійно за кордоном.

Бен Белла погрожує „приспішенням соціялізму" в Альжирі у відплату за атомові досліди Франції

Альжир. — Новообраний альжирський президент Ахмед Бен Белла заявив на пресовій конференції з 300 членами спонзорованої комуністами "З-ої світової конференції журналістів" що він „приспішить соціялізацію" в Альжирі, якщо Франція переведе нову атомову детонацію на Сагарі. Тих комунофільських журналістів привіз совєтський корабель „Літва". Бен Белла застеріг, що Альжир не вестиме з цього приводу війни проти Франції, але недвозначно натякнув на запляновану конфіскацію решти французького майна. Зрештою, Бен Белла дав — у відповіді на запит одного комуністичного журналіста — таку дефініцію „альжирського соціялізму", що це — ліквідація давніх привілеїв, які залишилися з колоніяльного часу. Бен Белла заявив, що Франція й Альжир повинні знайти „вартісну формулу" для дальшої взаємної співпраці на базі „ рівного з рівним". Коментатори вважають у тій заяві відгук французької погрози, що Франція припинить помагати економічно Альжирові у випадку дальшої конфіскації французького майна. Альжирські кола буцім-то натискають на Бен Беллу, щоб він не ставив Франції перед доконані факти, а старався дійти з нею до нового договору. Франція дала самостійному Альжирові вже близько 400 мільйонів долярів.

Британія оскаржує Індонезію у спробі вломy до сейфу в амбасаді

Якарта. — Військовий аташе британської амбасади у столиці Індонезії Якарті, полк. В. А. Бік, засочив гурт індонезійських військовиків, які вони стояли з різними приладами перед опанцереним сейфом, який оцілів з пожежі, яку в минулому тижні спричинили протибританські демонстранти. Будинок амбасади згорів і не до вжитку, але все ж залишились сходи і можливий вхід до деяких понищених кімнат. Індонезійські поліціянти і вояки сторожать руїни дому і не дозволили ані британському амбасадорові Андрю Гргамові Джілкрайстові, ані амбасадорам французькому, канадійському й австралійському та радникові амб. ЗДА ввійти до спаленого будинку, ніби з уваги на особисту небезпеку. Названий британський полковник постійно стежив за тим, що діється в тому домі, крізь далековид із готелю навпроти амбасади, а побачивши особливий рух в кімнаті, де був вмурований в стіну сейф із тайними документами амбасади, побіг туди, відсунув сторожу і засочив індонезійців ще поки вони встигли виламати сейф. Цей інцидент загострив ще більше британсько - індонезійські взаємини. Індонезія не визнає створення нової держави Малайзії, вважаючи її за параван для британського колоніялізму у Південно - східній Азії і на Океані. Ніби-то задля охорони британської власности перед демонстрантами — індонезійський уряд засеквестрував різні британські приватні компанії в Індонезії. Британія зажадала в різкій ноті відшкодування за спалену амбасаду і повернення британської власности. Не є виключене зірвання дипломатичних взаємин між Британією і Індонезією.

„Заревo" матиме свій з'їзд з кінцем цього тижня у Філядельфії

Філядельфія. — Об'єднання Українських Академічних Товариств „Зарево" відбуде тут в найближчу суботу і неділю, 28 і 29-го вересня, свій вже 7-ий з черги з'їзд. У програму першого дня з'їзду, який відбуватиметься в приміщеннях Студентського Центру Дрексель Інституту при 32 і Честнет вулицях, входять крім формальностей вибору президії і ділових комісій та слова голови Павла Дорожинського, ще дві доповіді на ідеологічні теми, що їх виголосять Теодозій Онуферко („Ідеологічні основи Зарева") та Михайло Герець („Форма і зміст діяльности Зарева"). Цього ж дня, після звітів дотеперішньої управи та обговорення цих звітів, о год. 8:30 ввечері в готелі Белв'ю - Страдфорд відбудеться конгресовий баль. З'їздові наради продовжуватимуться в неділю, 29-го вересня, в приміщенні УНДому, після участи в Богослуженнях в українських церквах. На порядку нарад цього дня є звіти комісій та вибір нових керівних органів. З нарад з'їзду „Зарева" появиться окрема його сторінка в „Свободі" в найближчу суботу.

Українська хроніка

3 Літературно - мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 27 вересня ц. р. в приміщенні Клюбу відбудеться вечір пісні і слова. У програмі: Наталія Андрусів відспіває три пісні — „Киптар" на гуцульську тему, музика Я. Барнича, „Дівчина з сірниками" муз. Кос - Анатольського, і народну пісню „Ой, волошни сіно косить", муз. В. Грудина; Ольга Соневицька — репортаж „Еко-Козак у Гантері" та „У гостинні в містицю" — читатиме Іванна Кононів та І. Керницький — фейлетон на актуальні теми. При фортепіяні — Надія Неділько - Слободян. Початок о год. 8-ій веч.

161-ий Відділ УНС в Ембридж відзначить своє 45-річчя цієї суботи

Ембридж, Па. — В найближчу суботу, 28-го вересня, місцеве Б-во св. Василія, що є 161-им Відділом Українського Народного Союзу, відзначатиме врочисто 45-річчя свого існування та своєї праці для своїх членів і громади. З цієї нагоди відбудеться о год. 6ій вечері ювилейний бенкет і прийняття. Під час бенкету буде зокрема вшанований перший секретар і організатор Відділу п. Антін Підуфалий, як і двох інших співосновників Б-ва, пп. Іван Коваль та Михайло Муха. Ювілейну промову виголосить гол. предсідник УНС п. Йосип Лисогір, а участь в імпрезі заповіли стейтовий сенатор Пол Магадій, як і посадник міста п. Волтер Панек. Організатори врочистостей сподіваються, що в цих святкуваннях візьме участь вся місцева громада, як і представники сусідних громад, зокрема Відділів УНСоюзу та інших братерських організацій.

● **Американський амбасадор у Франції** Чарльз Болен виголосив у Бордо, Франції, промову на бенкеті Французько - американського Товариства. Промовляючи по-французьки — Болен запевнив, що Америка не хоче накидати Европі свою волю і свою концепцію европейської єдности, але хоче знати, чи з'єдинена Европа хоче бути ізоляційно-поетична й егоїстична (прозорий натяк на політику президента де Голя) чи охоча до співпраці з усіма країнами Атлантійського обширу.

В АМЕРИЦІ

● **В понеділок 23-го вересня** о год. 2.24 літнього часу в східніх стейтах почалася астрономічна осінь, бо тоді соние стояло над рівником і було тоді осінне рівнодення. Тепер сонце „посувається" на південь і 22-го грудня воно буде стояти над зворотником рака, 23.5 ступня на південь від рівника, і тоді буде найкоротший день на північній півкулі.

● **Колишній віце - президент** Ричард М. Ніксон повторив знов свою заяву, що він не буде кандидувати на президента в 1964-му році. Але він сказав, що „трохи дивно" те, що колишній президент Д. Д. Айзенгавер, називаючи 10-ох осіб, які надаються на кандидатів на президента, не згадав між ними Ніксона, тільки сказав, що „Ніксон щиро йому заявив, що не буде кандидувати в 1964 році".

● **В місцевості** Круз дель Express в провінції Кордова 18,000 осіб брало участь в дікніку, на якім вітали президента - елекна Аргентини Артура Іллію, що походить з цієї провінції. На цім пікніку з'їли й випили рекордову скількість м'ясива та різних напоїв, бо 18,000 осіб таки чогось потребують, щоб заспокоїти голод і спрагу.

● **Римокатолицький архиєпископ** Бостону, Д.К., Патрик О. Бойл почав роботи в Римі заходи, щоб беатифікувати і канонізувати покійного священика Томаса А. Джада, який був піонером в ділянці світського апостольства. о. Джад помер в 1933-му році у віці 65-ох років. Згідно з церковними законами треба доказати, що о. Джад вславився принаймні 4-ма чудами, поки його можна буде б о голосити святим. Передбачають, що мине багато років, поки канонізаційна процедура буде закінчена.

● **20-річна шведська княжна** Христина Бернадотте вписалася до коледжу Редкліф при Гарвардському університеті. Вона заявила товаришам студентам, що їй подобається життя в коледжі.

МЕКНАМАРА І ГЕНЕРАЛ ТЕЙЛОР ВІДЛЕТІЛИ НА ІНСПЕКЦІЮ ДО ПІВДЕННОГО В'ЄТНАМУ

Вашингтон. — Безпосередньо після останньої півгодинної наради з президентом Кеннеді секретар оборони Роберт МекНамара і голова шефів об'єднаних штабів ген. Максвелл Тейлор відлетіли до Південного В'єтнаму для перевірення тамошньої військової ситуації на фронті проти комуністичних партизанів та для ствердження, чи тамошня внутрішня політична ситуація — репресії режиму проти буддистів, студентів і професорів — не відбились шкідливо на воєнних операціях. За інформаціями газет, між політичними і військовими чинниками однаково у Сайгоні, як у Вашингтоні виникли розбіжності думок на тему дальшої політики ЗДА супроти Південного В'єтнаму. Державний департамент — ото ж і амбасадор Генрі Кебот Ладж — поручає натиск на уряд Нго Дінг Дієма через редукцію фінансової допомоги, щоб той змінив внутрішню політику по лінії соціяльно - економічних реформ та більших вольностей для преси і всього внутрішньо - політичного життя. Однак військові чинники буцім-то противляться скорочуванню фондів, призначених для Південного В'єтнаму, вказуючи на погані наслідки, які були б від такого зменшення фінансової допомоги, для воєнних протикомуністичних дій. ЗДА дають Південному В'єтнамові кругло 500 мільйонів дол. щорічної допомоги. Роберт МекНамара і ген. Максвелл Тейлор мають перевірити, чи поскільки між амбасадором Генрі Киботом Ладжом і командантом американських військ у Південному В'єтнамі ген. Полем Перкінсом нема повної однозгідности і яким способом треба її відновити. Американські кореспонденти у столиці Південного В'єтнаму Сайгоні твердять, що між Ладжом і Нго Дінг Дієсмом та членами його уряду майже нема зв'язку та що та південно - в'єтнамська верхівка має — згідно із східньо - азійською психікою — пошану тільки перед силою. Хоч Генрі Кебот Ладж користується високим персональним авторитетом, проте секретар оборони репрезентує дійсну силу — як цивільний голова Пентагону, підлеглий безпосередньо тільки Президентові.

Одночасно у Південному В'єтнамі почали пересувати третю з черги дивізію, дев'яту дивізію південно-в'єтнамської армії, на фронт проти комуністичних партизанів. Покищо на тому фронті стояли тільки дві дивізії, тримаючи більшість збройних сил в запіллі, дармащо комуністичні партизани, зорганізовані за зразками регулярних армій, щораз зростали в силі, числом і озброєнням, та поширювали терен бойових дій. Дев'ята дивізія, яку тепер перекинуто на бойовий фронт, стояла в тому середньому районі країни, де йшла найпалкіша внутрішня боротьба проти буддистів. Тим часом комуністи здобули повну перевагу в обширі дельти ріки Меконг, де живе 60% всього населення тієї держави і де зосереджені 75% сільсько-господарської її продукції. Американські військові чинники віддавна натискали на в'єтнамське командування, щоб перекинути на фронт більше війська. Теперішнє рішення південно-в'єтнамського президента Нго Дінг Дієма пояснюють бажання запобігти докорам, що їх можна буде зогори сподіватися від американського генерала Максвелла Тейлора і секретаря оборони Роберта МекНамари, які полетіли до Південного В'єтнаму з дорученням през. Кеннеді, щоб вони на місці перевірили політичні й військові відносини, зокрема — причину останніх перемог комуністичних партизанів. Південно-в'єтнамський уряд спротивився, щоб в Об'єднаних Націях дебатовано над переслідуванням буддистів.

Де Голь і Аденауер втримуватимуть надалі тісний зв'язок

Париж. — Західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер відбув дводенну прощальну візиту у Франції, з уваги на свій перехід у стан спочинку в половині жовтня ц. р. Французький президент Шарль де Голь особисто відпровадив Аденауера на летовище. У проголошеному комунікаті виявлено, що обидва державні мужі, які заприязнились у ході своїх 15-х зустрічей від часу, коли де Голь вернувся до влади у Франції, вирішили, що вони й надалі будуть періодично стрічатися, без уваги на те, що 87-літній Аденауер перестане бути канцлером. В західньо-німецьких керівних політичних колах непризнально зустріли цю вістку, бо наступник Аденауера на посту канцлера, д-р Людвіг Ергард, не хоче, щоб західньо-німецька закордонна політика надалі залишалась під впливами Аденауера. Напевне — твердять коментатори — не захоче цього й міністер закордонних справ д-р Гергард Шредер. Однаково Ергард як і Шредер є буцім-то прихильниками тіснішої співпраці Німеччини з Америкою та Британією, а не Францією, яка веде ізоляціоністичну політику з випадами проти ЗДА й Британії. Працюючись з Конрадом Аденауером де Голь заявив, що Франція „зробить все можливе", щоб зберігати підписаний ним і Аденауером пакт приязни і співпраці з Західньою Німеччиною.

У СВІТІ

● **Азійсько - африканський** блок членських держав Об'єднаних Націй намагається не допустити до голосу на теперішній Генеральній Асамблеї представника Південно-африканського Союзу, де ведеться білорасову політику. Коли той представник хотів забрати слово в минулу п'ятницю — речник азійсько - африканського бльоку зголосив формальний внесок на перервання засідання і той внесок перейшов 68 голосами проти 17. Коли ж представник Південної Африки хотів запротестувати проти цього — половина приявних, азійці й африканці вийшли з залі.

● **13-річна британська княжна Анна**, що стоїть тепер на третьому місці претендентів до британського престолу, після своїх братів, розпочала цього року науку у загальній дівочій школі в Бененден, за 20 миль від Лондону, де й житиме в гуртожитку. Королева Єлисавета відвезла особисто доньку до школи і попрощалась з нею на очах усіх збентежених нових її товаришок, яким заявлено вже раніше, що мають ставитись до Анни, як до рівної їм учениці. У тій самій школі є ще одна княжна — 12-річна Васмах, сестра йорданського короля Гуссейна.

● **У Франції** арештовано Жана Бішона, активного молодого адвоката, якого поліція закидає, що він був генеральним секретарем підпільно - революційної організації, наставленої на скинення режиму президента де Голя. Титулярним головою тієї організації є колишній французький прем'єр Жорж Біде, який — після відмовлення йому політичного азилю в кількох европейських державах — переїхав до Бразилії.

● **Японська морська фльота** дістала в п'ятий з черги підводний човен. Він має 790 тонн містости і озброєний трьома торпедними вихідними. Його залогу становить 40 старшин, моряків і техніків.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Дух Шевченка у Вашинґтоні

Коли читали ми вірші Шевченка, вогненні язики мудрости запалювались над нашими чолами, — писав колись сучасник і друг нашого Кобзаря, Панько Куліш. Ці слова пригадувались і під час урочистої дедикації площі під будову пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні минулої суботи, 21-го вересня, що вважалося тільки малою пробою сил перед урочистістю врочистостей, якою буде відкриття того пам'ятника з кінцем травня в наступному, 1964-му році, у 150-річчя з дня народження Поета. Правду сказавши, навіть у Комітеті Пам'ятника Шевченкові, який влаштовував вступну врочистість, були сумніви, чи її взагалі влаштовувати. Ще більші сумніви були в наших американських приятелів, які мають у цьому відношенні досвід і які не очікували на такій врочистості більше, як кількох десятків громадян.

Тим часом площа, яку присвячувано під будову пам'ятника, ледве могла вмістити понад — скромно обраховуючи — 2 000 осіб, що прибули на це свято не тільки із самої столиці та сусідніх стейтів, але й з далеких місцевостей. Проте, не кількість людей, навіть не блискучі промови, що їх виголошено, але цей незрівнянний, вічний і безсмертний дух Шевченка, що переродив українську націю, перетворивши з рабів у вольних людей, дух, який відчувалося в усіх виступах і церемоніях під час дедикації площі, проймав до глибини душі більшість із тих, що були свідками цієї події. Це ж Шевченкові і його ідеалам завдячуємо те, що Конґрес і Уряд ЗДА погодились на здвигнення цього пам'ятника на публічній площі в столиці Америки, що внескодавець проєкту закону в цій справі, бувший конґресмен Бентлі означив, як „історичний факт визнання урядом ЗДА існування України, як незалежної нації". Шевченкові треба завдячувати, що в столиці Америки чи не вперше пролунав український національний гимн у виконанні офіційної оркестри, яка виконує звичайно гимни інших народів при відвідинах їх найвищих репрезентантів у Вашинґтоні. Духові Шевченка треба завдячувати, що вже на цій вступній і радше пробній урочистості зібралися сини і дочки українського народу без різниці їхнього віку, походження, стану чи віровизнаневих або політичних переконань.

Суботішня Шевченківська врочистість у Вашинґтоні, як і кожна інша, що її організують і проводять живі люди, мала свої світла й могла мати свої недомагання. Але вона була великою врочистістю, бо відбувалася в дусі Шевченкових ідеалів і для вшанування Шевченка виявом вірности тим ідеалам. І хоч вона була тільки малою пробою сил, вступною врочистістю до тієї найбільшої з великих, якою буде відкриття пам'ятника і яка ще перед нами, вона вже була великою сама по собі. Вона також дозволяє на найкращі сподівання чогось найвеличнішого, небувалого й єдиного під час відкриття самого пам'ятника з кінцем травня наступного, 1964-го року.

Пейпінґ про Хрущова

У числах з 21 і 22 вересня цього року московські „Правда" й „Ізвєстія", а за ними й інші совєтські газети надрукували нову, дуже гостро зредаґовану „Заяву совєтського уряду", спрямовану на адресу уряду комуністичного Китаю. Формально ця нова совєтська заява, як стверджується у вступі до неї, є відповіддю на „Заяву уряду Китайської Народної Республіки" з 1-го вересня цього року, спрямовану проти московського договору про заборону випробувань нуклеарної зброї. Фактично ж ця нова заява совєтського уряду викликана проголошеною 14-го вересня в радіо і в пресі четвертою частиною комунокитайської відповіді на відкритого листа ЦК КПСС з 14-го липня цього року. В цій четвертій частині своєї відповіді Пейпінґ заатакував у безпрецедентний досі спосіб відкрито і виразно вже самого Хрущова, обвинувачуючи його в масакрах і злочинах, заподіяних в Україні, куди він був висланий Сталіним на становище московського сатрапа.

У своїх обвинуваченнях і ревеляціях партія й уряд комуністичного Китаю висвітлюють справжню ролю Хрущова за режиму Сталіна, зокрема наприкінці 1930-их років, виявляючи понад усякий сумнів давно відому особливо українцям правду, що в той час сам Хрущов брав провідну й вирішну ролю у сталінських злочинах, намагаючись інколи навіть перевищити у жорстокості свого вчителя. В пейпінґській енунціяції пригадується й те, що в той час Хрущов у своїх виступах прославляв Сталіна не тільки як вождя і вчителя, але і як генія людства, і також те, що Хрущов тоді прекрасно знав про всі дії Сталіна і всі кремлівські таємниці. На підтвердження своїх обвинувачень Мао Тсе-тунґ і його соратники цитують слова із виступів Хрущова після його приходу до влади в Україні, коли він погрожував „під керівництвом великого Сталіна ще більше змобілізувати всі сили на боротьбу . . . з усіма і всякими ворогами нашої країни .-. " і „громити та добивати їх до кінця"; коли він називав наймитами польських і німецьких капіталістів „якірів, балицьких, любченків, затонських й іншу наволоч" — усіх тих, що їх з доручення Сталіна сам ліквідував в Україні і що їх тепер, щоб приховати свої злочини . . . регабілітує.

Виставлений тепер Пейпінґом акт обвинувачення проти Хрущова не подає, по суті, нічого нового, чи, точніше кажучи, нічого, що було б невідомим і несподіваним. У четвертій частині китайської відповіді на лист ЦК КПСС з 14-го липня, що її опубліковано п. н. „З приводу Сталіна" в органі компартії Китаю „Женьмінь Жібао", наведено в основному всі ті факти народовбивства, всі ті злочини, що про них писала „Свобода" у своїм спеціяльнім числі п. н. „Хрущов — кат України", яке було опубліковане з багатьма матеріялами й світлинами п'ять років тому, — 16-го вересня 1959-го року, англійською і згодом українською мовою в календарі „Свободи" на 1960-ий рік про кривавий балянс хрущовського терору в 1937-1939 роках у супроводі автентичних цитат про цей терор із офіційних совєтських документів і виступів Хрущова. Розкриті тоді факти й дані не привернули уваги західнього світу. Тепер же комунокитайці українські обвинувачення тільки повторюють, цитуючи докладно ті самі документи, що були опубліковані в 1959-60 роках у „Свободі".

П'ять років тому, коли про злочини ката України Хрущова писала „Свобода", світ, як бувало багато разів, не йняв здебільша віри її ревеляціям, а всякі „проґресисти" і совєтофіли називали ці ревеляції злобними вигадками й наклепами на „гуманного вождя совєтських народів Нікіту Хрущова". Сьогодні українські обвинувачення підтверджують Мао Тсе-тунґ і його компартійні соратники, які досконало знають не тільки те, що діяв Сталін, але й те, чим дихав і як скаженів у своїх злочинах Хрущов.

Спільний лет на Місяць

Президент Кеннеді у своїй промові з минулої п'ятниці перед Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй зробив конкретну пропозицію Совєтам: робити разом, спільно ЗДА й СССР, приготування до експедиції на Місяць і спільно її провести. Пригадавши, що Об'єднані Нації прийняли були вже резолюцію, щоб космічного простору не вважати за терен для експансії окремих держав, Президент поставив запит: „Чому, в такому разі, перша подорож людини на Місяць має бути справою міжнародного суперництва?" Відповідаючи на цей запит, Президент піддав думку, щоб „колись, у цім десятилітті" полетіли на Місяць „представники не одної країни, а всіх країн". Конкретно, він запропонував Совєтам об'єднати досліди і досвід для цього діла.

Американська преса стверджує, що ця пропозиція Президента була несподіванкою для багатьох політичних і наукових кіл, які були переконані, що Америка, заанґажувавшись у перегонах на Місяць, прийняла, що це — справа американського престижу, задля якої не треба рахуватися з видатками та зусиллями. Тому заповіджено спершу таку виправу на 1967-ий, а згодом на 1968-ий рік. Проте, з'ясовуючи причини теперішньої пропозиції, довідуємось, що перешкоди у здійсненні цього ґіґантського проєкту виявились більшими, аніж спершу фахівці передбачали. Вони не тільки технічного, але й грошового характеру. Легко сказати — „$20-000 000 000", але трудно здобути їх з крайової економіки без більшого потрясення для неї, особливо на тлі існуючого безробіття, браку потрібного числа шкільних будинків і шкільних кляс, потреби зменшення податків і інших господарських болячок. Президент мав рацію, коли у відповіді противникам перегонів на Місяць пригадував, що після кожного театрально - ефектовного совєтського лету в космічний простір американська громада реаґує вимогами на адресу Уряду, щоб той не давав відсувати Америки на друге місце. Все ж, цей арґумент не переконує Конґресу настільки, щоб він не вкорочував сум, потрібних для приготування такого лету. Мізерія легкого промислу в СССР і харчова криза говорять ще сумніше про його фінанси. Правильно також Президент вказував, що здоровий глузд диктував би двом країнам, найбільш заавансованим у дослідах космічного простору, не витрачувати велетенських сум і зусиль науковців подвійно, у перегонах до тієї самої цілі, а сполучити їх. До скептиків, які сумніваються, чи взагалі варто плекати таку амбіцію, як першенство у подорожі на Місяць, віддавна належав, між іншими, і колишній президент Д. Д . Айзенгавер.

А втім, успіх пропозицій, роблених Совєтам, не залежить тільки від власної доброї волі. На перешкоді стоїть передусім прикметне большевикам засекречування всіх дослідів космічного простору, в усіх їх стадіях. Невідомо взагалі, чи і як далеко пішли совєтські приготування, які їх пляни, які реальні можливості. Далі, це — як у справі роззброєння — питання довір'я: вислання людини на Місяць це не тільки осяг техніки, здобуток науки та засіб для пропаґанди. Це акт величезного мілітарного значення. Чи можна виявляти большевикам усі подробиці приготувань до такого діла?! І чи вони погодяться відслонити рубець власних таємниць? Тому відразу виринула думка: запропонувати Совєтам, щоб вони дали для лету на Місяць свою ракету, свого „бустера", а Америка дала б свою пасажирську кабіну, без виявлювання взаємних таємниць конструкції, якщо це взагалі можливе.

Всі познаки вказують, що ця остання конкретна пропозиція також залишиться тільки ще одним записом у протоколах холодної війни, без ніякого практичного висліду.

ЗАГРОЗА КРИЗИ НАД ФРАНЦІЄЮ

Париж. — Це вже традиційне явище у Франції, що після вакацій, коли всі гроші витрачено, а приходять „осінні видатки", — починаються робітничі ревіндикації. У Франції річний прибутковий податок платиться за минулий рік саме восени, коли треба дітей одягнути до школи, купити паливо на зиму та й самому зодягнутися по-зимовому.

І звичайно в цьому періоді проходили страйки, які, одначе, не мали особливого значення, коли не рахувати вийняткових років. Цього року страйків нема, не заповідається їх і на найближчий час, але економічна ситуація доволі поважна. Настільки поважна, що говориться про інфляцію, і уряд, намагаючись їй запобігти, уживає різних заходів.

Франція належить тепер до найдорожчих країн у світі. Але одночасно треба сказати, що такого росту добробуту вона, мабуть, не знала ніколи в своїй історії. Коли тільки подумати, що за останіх п'ять років платні зросли в деяких секторах майже на 60%, а франк тримається свого паритету з доляром і іншими валютами, то стане ясно, який великий ріст Франції у господарській ділянці. А коли до цього додати, що від часу проголошення пляну Маршалла у Франції не було безробіття, що найбільшою її турботою є брак робітників, то не можна сумніватися в словах де Голя, який так наголошує господарські осяги.

І справді, навіть завзята ліва опозиція признає, що не мав би успіху де Голь у своїх референдумах, коли б міг кинути на терези голосування самі лише пропаґандивні промови. Промови його солідно підбудовані зростом добробуту. Тільки Німеччина може похвалитися, що по війні піднесла добробут населення і устабілізувала господарство більше, як Франція.

У чому ж справа? Справа в Спільному Европейському Ринку, що нараховує 200 000-000 споживачів. Продукція в усій Европі пішла спішним темпом. Брак робітної сили такий, що уряд накладає спеціяльні податки на підприємства, які платять надто високі платні. Але все ж запотребування таке, що майже ніхто у Франції не працює по синдикальних ставках, вимагаючи вищих.

Розуміється, що підвищення платень викликало підвищення цін. Коли робітники й урядовці державного та удержавленого секторів не могли цього витримати, почали вони страйкувати.

Страйк гірників був такий рішучий, що уряд мусів поступитися. А коли поступився гірникам, то мусів поступитися й урядовцям. Одночасно піднесено старечі пенсії, признано полегші сільському господарству і . . . на ринку опинилося забагато грошей. Збільшення кредиту збільшило попит на вироби, що підіґнало ціни догори непропорційно до вимог стабільности господарства. Почалися перегони між платнями і цінами. Ці перегони дійшли вже до того, що французькі вироби перестають витримувати міжнародню конкуренцію, експорт починає спадати, і за інфляцією може прийти справжня криза.

Лише тепер Франція має оперативний уряд, і він не чекає, поки буде запізно. Прем'єр Помпіду й міністер фінансів Жіскар д'Естень цими днями виступили із своїм пляном оздоровлення ситуації. Найперше вони хочуть внести психологічний момент: викликати довір'я до уряду, щоб загал слухав його порад. Тому почали знижувати ціни на те, що залежить від держави: цигарки, бензину. А далі рішили добитися зниження цін у деяких секторах, в яких є найбільші видатки: взуття, одяг, панчохи, деякі харчові продукти.

Цими заходами уряд хоче викликати в масі населення зрозуміння, що утримати високий життьовий рівень можна іншими засобами, як підвищення платень, що тільки приспішить перегони прибутків і витрат, платень і цін. При цьому уряд обіцяє, що не підноситиме податків, стримався від піднесення чиншу за помешкання, від піднесення оплат за пошту й міський транспорт. Зате вимагає зрозуміння, що не відразу можуть всі забагатіти, що для цього потрібні етапи й терпеливість.

Одночасно уряд вирішив провести заходи для зменшення наявного обігу грошей. Заохочує до ощадности й підніс межу ощадностей, від яких не береться податку. Видано зарядження щодо кредиту на закуп автомашин та хатнього устаткування і проголошено велику урядову позику, що має „увібрати, як губка", зайві гроші.

Проголосивши ці заходи, уряд звернувся до робітничих синдикатів із закликом — стриматися від ревіндикацій, поки проголошений плян не дасть своїх вислідів. Синдикати погодилися тимчасово від своїх домагань стриматися, але застереглися, що не вважають плян уряду за вистачальний для зміни положення. Вони слушно вважають, що для дійсного оздоровлення потрібно глибокої реформи наявної системи, яка походить з часів, коли колонії запівдурно постачали сирівці й вироби і між продуцентами та споживачем тягнув зиски цілий ряд посередників. Крім того, синдикати домагаються обмеження заробітків, що їх мають технічно вивінувані підприємства. Основний наголос кладуть синдикати на незаперечний факт, що у Франції загальні ціни рівняються на ціни малих підприємств, які працюють застарілими способами. Модерні підприємства використовують свою перевагу для надмірних зисків, а не для конкренції. Коли ж до цього додати надмір точок продажу, які, щоб втриматися, підвищують роздрібні ціни, то стане ясним — кажуть синдикати, — що півзаходами нічого тут не розв'язати.

Уряд обіцяє в майбутньому йти щораз далі й глибше у своїх заходах. Покищо для збільшення конкуренції уряд заповів зниження імпортових мит на деякі вироби й сільськогосподарські продукти, щоб збільшити конкуренцію, заповів також негайне звільнення 70 000 вояків, щоб відпружити ринок праці. Але збільшення закордонної конкуренції в ділянці сільського господарства загрожує дуже важкими зударами із селянством, яке дуже невдоволене відставанням своїх прибутків від прибутків робітників. Тут також основною проблемою є система постачання, бо різниця між вартістю продукції і роздрібною ціною продуктів у продажу надто велика.

Европейська конкуренція є запорукою, що й Франція дійде до модернізації. Коли до неї додати американську конкуренцію, то при всіх цих проблемах видно на кінці нинішніх труднощів одне: Европа ростиме й напевно стане великою господарською потугою. Політичною і духовою потугою вона вже є віддавна. При господарському рості вона може стати й потугою — мілітарною!

На наших очах надзвичайно швидко відбуваються зміни. Насувається настирливе питання: чи ми, українці, робимо належні висновки з цих головокружно швидких змін?

О. Жданович

Михайло Килимний

ЛИСТИ ЗДАЛЕКУ

Авторці цих листів 20 років. Вона побачила світ у розпалі другої світової війни в галицькому селі. Воєнна хуртовина захопила її батька, а мати невдовзі після того померла. Разом із старшою сестрою залишилась вона на руках старенької бабусі. Старша сестра вийшла згодом заміж за відповідального працівника, члена компартії. Молодша ж закінчила тільки десятилітку, а тоді, згідно з новим хрущовським законом, її погнали працювати до колгоспу. Дівчина не хотіла помиритися з такою сумною долею. В міжчасі знайшовся зниклий батько. Жив він у Чехії, де вже завів собі нову родину. Проте, виявив бажання забрати до себе меншу дочку та стару бабуню, свою матір. Після довгих клопотів, це йому пощастило зробити.

Дівчина пише, що спочатку в Чехії прийшлося їй доволі сутужно. З мачухою вона не зійшлася, тому мусіла замешкати окремо, дістаючи таку-сяку допомогу від батька, який працював робітником у фабриці. Допомагав їй теж своїми пакунками „вуйко" з Бразилії, до якого вона й адресує свої листи. Недавно вона побувала на Україні в своєї сестри на селі.

***

У селі, де побувала дівчина, сторожем у колгоспі працював колишній греко - католицький священик, який не захотів „возз'єднатися" з московською Церквою. У того священика був молодий син, що студіював теологію в Краківському університеті. Він щось допомагав у праці колгоспному рахівникові. Головою колгоспу був партієць з Харкова, що, до речі, нічого не розумів у сільському господарстві.

Якось голова колгоспу, ніби перевіряючи працю нічних сторожів, завів із колишнім священиком балачку. Мова зійшла на сина священика.

— Молодому чоловікові з освітою й талантом, — сказав голова колгоспу, — нема чого пропадати на селі, йому треба набути якогось фаху, і тоді для нього буде легше і старому батькові часом допоможе.

Колишній священик, звичайно, не був проти цього, але поліпшити долю сина не було ніяких можливостей.

— При бажанні все можна зробити, — сказав голова. Ви тепер формально є колгоспником, син також. Це для анкети дуже добре. Правління нашого колгоспу має одне місце для відрядження когось із колгоспників до офіцерської школи. Я напишу характеристику вашому синові, і хай їде до школи.

— Але я не хочу, щоб за мого сина ви потерпіли, — не погоджувався священик.

— Не турбуйтесь, — заспокоїв голова.

Минуло чимало часу. Старенький священик помер, а його син закінчив офіцерську школу.

***

На львівському двірці чіпляли два вантажні вагони до пасажирського потягу на Київ. Грала оркестра, виголошували палкі промови, було кілька транспарентів: „Привіт молодим цілинникам!", „Щасливої дороги!". Однак, ті, що виїздили, хоч ніби й добровільно, були понурі й зажурені. Дівчата, не криючись, плакали.

Їхати ж треба було в далекий і непривітний Казахстан, до якоїсь там Кустанайської области, в суцільні піски, в тяжку зиму. Чужа чужина мало кого вабить до себе, а тим більше така, звідки всі тікають.

Чим далі від Львова, тим тяжче було на серці хлопцям і дівчатам. А як приїхали до Києва, то вже зовсім носи повісили, адже тут їхні вагони причеплять до того потягу, що повезе їх геть з України.

— Чом ви сумні й невеселі? — замість привітання почулося з відчинених дверей. До вагону зайшли два залізничники.

— Хто з вас тут старший, у кого супровідний документ?

До залізничників підійшла дівчина, витягнула з торби папери. — Це мені дали у львівському обкомі комсомолу, — промовила вона.

— Не близький світ, — висловив співчуття один із залізничників. Не хочеться туди їхати?

— Дівчина просто відказала: — Ні!

— А куди б хотіли? — упав запит не то жартома, не то серйозно. . .

— Додому! — в один голос відповіли всі у вагоні.

— Назад не можна, тільки вперед, але не обов'язково до Казахстану, — тепер уже одверто усміхались залізничники, покидаючи вагон.

І поїхали собі далі хлопці та дівчата, і висіли вони на залізничій станції . . . Джанкой, у Криму, звідки й листи додому понаписували.

В Києві на станції ніби помилились, але помилки ніхто не виправляв, бо в Джанкої так само чекали на переселенців.

***

У сестри в Україні дівчина пробула довший час. Живе сестра з чоловіком, двома маленькими дітьми та служницею в окремому будинку. Працює як директорка восьмирічної школи. Поза тим, що двічі возили дівчину до театру, більше її на люди не показували. В присутності чоловіка сестри говорили виключно про бабцю, батька в Чехії, розповідали різні історії. Зате, коли сестри залишались вдвох, тоді вже порушувалося багато інших питань.

Невдовзі дівчина з Чехії здогадалась, що сестра всі їхні розмови переповідала своєму чоловікові, бо часто знову поверталася до тих самих тем, розпитуючи про окремі подробиці, а то й подаючи наче від себе всілякі думки та висновки. Відчувалось, що хтось ще цікавиться їхніми розмовами.

Якось дівчина сказала сестрі, що українські еміґранти заходилися будувати пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні. Сестра коротко відказала:

— Це добре, це одним пам'ятником буде більше нашому Тарасові.

Та наступного дня вона тільки й говорила що про пам'ятник. Цікавилася, чи треба було дозволу американського уряду на будову, як еміґранти умотивували своє прохання, чи пишеться про нього в американських газетах. Годі було дівчині з Чехії відповісти на всі запитання сестри, бо й сама вона знала небагато.

Ще дужче дівчина була вражена, коли її сестра сказала:

— Ставлячи пм'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, еміґрація робить величезну справу. Шевченко виходить у широкий світ, а разом з ним у майбутньому піде так само все українське. Пам'ятник Тарасові у столиці ЗДА ударить по руках багатьох тут у нас, хто думає знищити українську мову, культуру, історію, навіть нарід в цілому. Хотілося б, щоб Шевченко на тому пам'ятнику виглядав буремним, молодим, енерґійним, щоб кожний, хто гляне на його постать, відчув, що така людина могла справді закликати: „Вставайте, кайдани порвіте, і вражою, злою кров'ю волю окропіте!"

Тут дівчина з Чехії й собі розповіла, що комуністи українського походження в ЧСР, Польщі, Румунії невдоволені тим, що робиться в Україні і велике невдоволення викликає русифікація.

Іншим разом сестра сказала дівчині з Чехії:

— Ти думаєш, тільки колгоспники невдоволені сучасним станом в Україні? Невдоволені майже всі. Тільки колгоспники хочуть, щоб зміна прийшла негайно.

***

Дівчина з Чехії подає у своїх листах, що вона ніде в розмовах з українцями на рідних землях не відчувала, щоб вони вороже ставилися до української еміґрації. Селяни-колгоспники покладають на еміґрацію великі надії, а серед упривілейованого прошарку населення держаться тієї думки, що еміґранти не в стані вилинути на перебіг подій усередині Совєтського Союзу, однак багато роблять для популяризації української справи за кордоном. Ще підмітила дівчина, що ті упривілейовані кола дуже дбають за збереження своїх становищ. Коли хтось із них відчуває, що його становищу загрожує небезпека, то він відразу блькується з іншими, подібними до нього, і вони спільними силами захищаються, а якщо вдасться, то й переходять у наступ.

Ось стільки про Україну і українські справи.

Євген Блакитний

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

(До десятиліття з дня смерти)

(5)

Надавичайно тонкий рисувальник і стилізатор, Кричевський глибоко розумів красу, природу й характер старого українського друку. На його основі вміло стилізуючи, він виробляє свій власний стиль в графіці — український стиль, який відповідає вимогам і мистецькому рівневі сучасної йому доби. Кричевський робить графічне оформлення для науково-популярних праць Грушевського, — відомої „Ілюстрованої історії України", „Культурно - національного руху на Україні в XVI-XVII віці" та „Нашої політики". Для них він виготовляє окладинки, добирає ілюстрації зі старих українських видань, робить рисунки з історичних матеріялів, відрисовує й реставрує старі рисунки, творить нові композиції на основі давніх взірців.

У цій співпраці обох велетнів не обходиться й без курйозів. Василь Григорович не вмів оцінювати своєї праці, соромився й завжди брав за неї якнайменше. Коли вийшла „Ілюстрована Історія України" і Грушевський запитав, скільки він винен за обгортку, Василь Григорович, червоніючи, відповів — п'ятнадцять рублів. Грушевський, подумавши, сказав: Пане товаришу, може це задорого, хай буде дванадцять.[8]

Поява цих видань та їх графічне оформлення викликали загальне захоплення. Так був започаткований новий рух у мистецько-графічному оформленні української книжки, рух, який незабаром знайшов наслідувачів та послідовників. У циклі лекцій „Українська культура" Дмитро Антонович називає Кричевського „філософом лінії". Характеризуючи його як графіка, він пише: „Його продумані лінійні графічні рисунки визначаються витонченою простотою, шляхетністю, смаком та артистичною холодністю із глибоко продуманим розумінням та любов'ю до старої української графіки, з якої Кричевський і зробив джерело свого надхнення. Цей поворот до старої української традиції прийшов якраз на часі, і Кричевський незабаром знайшов чимало наслідувачів. В той спосіб Василь Кричевський став основоположником нової української графіки".[9]

Слідом за оформленням праць Грушевського, Кричевський робить двадцять вісім проєктів обкладинки для задуманого Вадимом Щербаківським видання „Українське мистецтво", яке мало вийти в п'ятнадцятьох томах. Для кожного тому мала бути зроблена в стилі доби інша обкладинка. З усіх обкладинок тепер відомо лише три: для першого тому "L'Art d' Ukraine" (Київ-Львів, 1913), для другого тому, що вийшов у 1925 році в Празі, і для третього тому під назвою „Українська хата", який не був видрукований. Решта обкладинок загинула в будинку Грушевського, про що буде мова далі. Для першого видання "L'Art d'Ukraine" Кричевський зробив ще кольорові рисунки килиму Полуботка та іншого килиму і рисунки різьб по дереву.

Вадим Щербаківський заявляв, що коли б усі томи „Українського мистецтва" з оформленням Кричевського були видані, це справило б в Европі приголомшуюче враження. Вже перший том, виданий в ляйпціґському видавництві, блискавично розійшовся в Европі, і на Україну попало мало його примірників. Ляйпціґські книгарські фірми домагались дальших томів[10]. Я вірю цьому ствердженню Щербаківського. В недавньому листі до мене американський історик архітектури й мистецтва, проф. Алдрич, дослідник і знавець дерев'яної архітектури північної Европи, Індії, Китаю, Азії та Візантії, якому в руки випадково потрапив том „Українського мистецтва", з приводу української дерев'яної архітектури пише: „Я думаю, що за все моє життя я більш захоплюючо-хвилюючих речей не бачив і не побачу[11].

[8] В. Щербаківський. Пам'яті Василя Григоровича Кричевського. „Визвольний Шлях", Лондон, 1954, лютий, стор. 85.

[9] „Українська культура", ст. 306-307.

[10] В. Щербаківський, там само.

[11] Лист до автора статті, 1962 р.

Ukrainian Scouts

Нашивку з таким написом мала група українських пластунів на 11-му Джемборі на Маратоні в Греції. Носили її над правою кишенею одностроюю. Уважаю, що Джемборівська Комісія дуже добре зробила, що перенесла ту нашивку із рукава на груди. Той напис вже нас самих зобов'язував, бо впадав відразу в вічі кожному, хто з нами зустрічався. Усі цікавилися, що це за пластуни. Хотіли ми, чи не хотіли, з нами входили в розмову. Напис вказував, що ми з України. Україна поза залізною заслоною, пашпорти з Америки, розговірна мова українська, говорять теж по англійськи, німецьки і французьки. Деякі із них поставні, понад два метри, всі в нових, стилевих одностроях і їх провідником є статочний сеньйор з лагідною усмішкою та з нашитим хрестом на однострої. Ще дізнавалися, що він священик. Усе те робило нас чомусь інтересними, з нами всі говорили, давали перше місце і старших з-поміж нас здоровили пластовим привітом.

Ми були тією уважливістю трохи заскочені, так було в дорозі і на самому Джемборі. Зустрічаючися з таким гарним ставленням і розуміючи вагу нашого післанництва, ми були обережні в словах, ділах та в поведінці.

Кожний учасник Джемборі був представником своєї батьківщини, хоч в загальному усі їхали на велику скавтську гру. З нами було інакше. Ми крім гри мали добиватися прав для Українського Пласту та для поневоленої України. Всіх кликали до Гол. Кватири до Представництва, до вивішення прапору, а нас, українців не то, що не кликали, але заборонили нам вивішувати прапор, а як ми вивісили прапор, то казали стягати, навіть грозили поліцією. Про це все легко нині писати, але пережити, то не було легко. Наша пластова молодь це розуміла і була готова змагатися до боротьби і протесту. З нами була вся інша скавтська молодь, всі скавти були готові солідаризуватися. В той день в душі нашої молоді закрався сумнів, що нема того братерства, тієї рівности, про які декларується, а є в скавтському руху якась політика, щось незрозуміле для них. Далеко від найближчих, в чужій країні, але близько України, їм самим приходилося може перший раз в житті відповідати за національну, кровну приналежність. Молодь тоді здається зрозуміла, що не легко бути українцем ще й пластуном на вигнанні.

На Джемборі ми мали аж три влади. Першу найближчу то німецьку. Ми ж приїхали на Джемборі в рядах німецьких скавтів. Ми мусіли супроти них поводитися тактовно. Хоч і покинули ми німців на Джемборі, таборували і пластували по - українськи, то однак мусіли бути до них льояльні, не робити їм клопотів. Сеньйор д-р Фіголь був для німців ґарантією ладу і порядку. Зрештою вони ставилися до нього з найбільшим довір'ям.

Друга влада то була світова-скавтська, яка не мала нас на листі учасників, а ми з'явились, незалежні, брали участь у всіх імпрезах, про нас писали майже щодня в маратонській пресі, і теж у щоденній грецькій. Та влада мала до нас найбільше права, але ми не уступали і пластували. Третя влада — то грецька — господарі на Джемборі. З греками із нашого підтабору ми жили якнайприязніше. Ми були в їх очах багатими, добре випосаженими пластунами. Ми користувались трьома автами. Наша постава і наш виряд робили нас незалежними. Ми позволяли і їм вряди годи покористуватись нашими автами і це мало свою вагу і значення. Ми малощо не мали над собою ще четвертої влади, цивільної грецької, бо і Грецьке Міністерство Внутрішніх Справ було нашою присутністю занепокоєне, того домагалась совєтська амбасада в Атенах.

Є звичай на Джемборі ходити в гостину, запрошувати сусідів — приятелів. Ходили ми по таких гостинах ну і зробили таку гостину у нас, в таборі. Маючи скромні грошові фонди, ми надали нашій гостині українського характеру - багатства. Крім таборової кави, чаю і хліба, ми ще подали виноград, солодке, кекси то подостатком содової води і лімонади. Ті дві річі то були найбільші присмаки на Джемборі, бо всі ми мали вічно спрагу, води до пиття було мало, а та що була, то була тепла. Запрошені гості не завели, прийшли усі. Наші пластуни здали тоді іспит справности, готовости і гостинности. Лавки і столи з'являлись негайно, усіх ми угощували обильно, хоч не одному язик присох із спраги, але гості були перші. І в таку милу хвилину, коли повно гостей було в таборі, нас і нашу виставку відвідав престолонаслідник Констянтин з цілим його оточенням. Це був вершок нашого успіху а вороженьки мусіли нам ґратулювати. Кронпринца Констянтина ми щедро обдарували і він щиро з нами попрощався. Ще перед гостиною ми мали дружню зустріч з заслуженим приятелем українського Пласту князем Ліхтенштайну.

Дуже велику прислугу нашій пластовій групі принесла добре зорганізована пластова виставка. Цю нашу виставку відвідало сотки осіб на чолі з престолонаслідником Греції Констянтином. Виставка була добре уряджена, експонати були оригінальні і великої мистецької вартости. Під кінець виставки ми усіх наших приятелів і прихильників обдарували дечим із експонатів. Це був жест, який всім подобався, а нам здобув добру славу.

Великий труд підготовки і кошти висилки українських пластунів на Джемборі сторицею виплатився. Добір і вишкіл пластунів перед висилкою був вдалий, підготова не завела. Наші пластуни не лиш уміли танцювати, але робили це цілою своєю істотою, з душею, по-мистецьки, тому не диво, що їх тричі офіційно просили повторити танки. Ті ж самі пластуни з найбільшим завзяттям та знанням боронились перед закидами, що вони не „Рашен" а Українці. Ми старші були горді із них і вони — юнаки не принесли сорому ні батькам ні Пластові.

Теж пластові сеньйори взяли активну участь в репрезентації, а може найбільше сеньйор із Кипру. Він самітник, прибув одним із перших та дуже вміло помагав вести пресову службу. І якщо про нас так часто писали, то це його заслуга, бо він умів говорити з цензорами. Теж і наш делеґат до Скавтської Влади Світової сен. М. Світуха був дуже відповідний на своєму пості, як дуже принциповий і незрівняний заступник та оборонець Українського Пласту. Наші вороги ґратулювали нам за нього. Про сеньйорок і старших пластунок скажу, що Вони були поміччю, окрасою і розвагою.

Вдорозі на Джемборі і після Джемборі ми молились на могилах наших помордованих героїв Петлюри, Ребета і Бандери. Пам'ятник на могилі от. С. Петлюри величавий, дуже пластовій молоді подобався.

На закінчення устами наймолодшого із нас юнака О. Баранського дякую Пластовому Проводові, Комісії Підготовки Джемборі, Батькам Учасників і всій Українській Громаді, що дали нам змогу бути на XI-ому Джемборі.

Найстарший (віком) учасник.

• THEATER — MOVES . . •

КАДР ІЗ ФІЛЬМУ

„ДИТИНА І ДВІ МАТЕРІ"

(„Тіні Рідних Предків")

Федір Чубенко (в цилінтрі) в ролі слуги Чарлі. Ів. Павлюк в ролі банкіра Гарольда Честерфільда, в якого роздвоєна життєва правда: батько жид, а мати — українка. Кінофільм восени ц. р. демонструватиметься в Канаді і ЗДА. Реалізація: Лев Т. О-ра. (Інформує Укрспілка „Ладо-Фільм", Сан Францісно, Каліфорнія).

• КНИЖКИ •

Особисті прибутки американців в серпні, збільшилися до $465 більйонів

Вашингтон. — Торговельний Департамент звітує, що особисті прибутки в серпні ц. р., виносили рекордову суму /464,900,000,000, на $750,000,000 більше в річному відношенні в порівнянні з липнем. Це збільшення було найменшим в порівнянні зі збільшенням у всіх інших місяцях ц. р., а це тому, що зночно, бо на $500,000,000, зменшилися прибутки з платень за промислові праці. Прибутки фабричних робітників в серпні зменшилися, бо довший час не працювали автомобільні фабрики. Треба пригадати, що в серпні 1962-го року особисті прибутки виносили тільки $446, більйонів.

ПОВІДОМЛЕННЯ ЗУАДКОМІТЕТУ

СЬОМІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Злученого Українського Американського Допомогового Комітету

відбудуться, згідно з постановою Екзекутиви,

в суботу, 19-го жовтня 1963 року

в конвенційній залі готелю

БЕНДЖАМІН ФРЕНКЛІН у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

наріжник вулиць Маркет і Восьмої.

Ці Загальні Збори получені із відзначенням двадцятиріччя праці нашої установи і дадуть підсумок всієї її діяльности, як теж і напрямні для праці у майбутньому. У п'ятницю, 18-го жовтня цього року Контрольна Комісія переведе контролю майна, як теж і фінансової господарки ЗУАДКомітету в приміщенні канцелярії, в домі ЗУАДК-у у Філядельфії при вулиці Олд Йорк Ровд ч. 5020.

До участи у Загальних Зборах уповажнені повноправні делеґати тих організацій, які являються дійсними членами Злученого Українського Американського Допомогового К-ту і виповнили всі свої членські обов'язки: вплатили членську вкладку і співпрацювали в діяльності ЗУАДКомітету. Екзекутива просить всі організації вплатити членські вкладки (десять долярів річно), як теж і зголосити імена уповноважених делеґатів на Загальні Збори найдалі до дня 1-го жовтня 1963-го року. Запрошені на збори теж усі спомагаючі члени ЗУАДКомітету — особи, які вплачують річні внески в сумі 5 долярів і співдіють із нашою установою.

Сьомі Загальні Збори почнуться в суботу, 19-го жовтня цього року в залі готелю Бенджамін Френклін о год. 10 ранку. Реєстрація уповноважених делеґатів і учасників почнеться вже в п'ятницю, 18-го жовтня цього року о год. 8-ій вечером, і продовжуватиметься в суботу, перед початком Зборів, починаючи з 8-ої години ранку. В суботу, о год. 7-ій вечером відбудеться в тому ж самому готелю Бенджамін Френклін БЕНКЕТ із мистецькою програмою. В бенкеті візьмуть участь крім учасників Загальних Зборів визначні американські гості і представники українських установ і організацій. До участи в бенкеті просимо зголошуватись на адресу канцелярії ЗУАДКомітету:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
5020 Old York Road — Philadelphia 41, Pa.

Оплата за участь в бенкеті $7.50 від особи.

Екзекутива Злученого Українського Американського Допомогово Комітету звертається з проханням до всіх організацій і установ, до всіх приятелів ЗУАДК-у, до української громади в ЗДА, щоб вони всі виказали своє зацікавлення справами допомогово - харитативної і переселенчої діяльности єдиної цього роду незалежної української установи та й з нагоди двадцятих роковин ЗУАДКомітету відновили свою співпрацю з нашою установою. Участь у Загальних Зборах, приявність на Ювілейному Бенкеті буде доказом підтримки тих гуманітарних ідеалів, яким служить ЗУАДКомітет вже двадцятий рік.

ЕКЗЕКУТИВА
Злученого Українського Американського Допомогового Комітету

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
5020 Old York Road, Philadelphia 41, Pa.
Tel.: GLadstone 5-3774

Заклик до Громадянства

Управа Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА бажає цією дорогою сердечно подякувати всім ВП. Жертводавцям за численні дари для нашої бібліотеки, а саме за книжки, журнали та матеріяли для нашого архіву. Всі ці пересилки були спрямовані до тепер на руки дир. В. Дорошенка у Філядельфії.

З уваги на смерть дир. В. Дорошенка, просимо всі дальші пересилки для нашої бібліотеки та архіву спрямовувати на адресу:

Shevchenko Scientific Society, 302-304 West 13th Street, New York 14, N.Y.

Управа Наукового Тов-ва ім. Шевченка в ЗДА

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього, ненадійно відійшов від нас у Вічність, дня 26-го червня 1963 року наш Найдорожчий

БРАТ і СТРИЙКО

св. п.

о. Андрій Роман КОВЧ, ЧСВВ

У безмежному болю, який принесла нам ця болюча втрата, ми зазнали багато виявів щирого співчуття та піддержки зі сторони наших Рідних, Приятелів і Знайомих. Почуваємося до нашого родинного обов'язку, цією дорогою зложити Всім щиру подяку.

У першій мірі складаємо найщирішу подяку Високопреподобному Отцеві Протоігуменові Боніфатієві Слободі ЧСВВ, Високопреподобному Отцеві Ігуменові Миронові Дацюкові ЧСВВ, Всечеснішому Отцеві Вікарієві Корнилієві Пасічному ЧСВВ, Всечеснішому Отцеві Вікарієві Сотерові Підскальному та Всечеснішим Отцям Чину Святого Василія Великого у Мондері, Альберта, Канада — о. Патрикієві Байсові, о. Веніяминові Бараникові, о. Амброзієві Винникові, о. Ізидорові Дайдикові, о. Василієві Каменецькому, о. Флявіянові Кальбі, о. Сильвестрові Кузелеві, о. Евгенові Кушкові, о. Епіфатієві Пацакові, о. Дамаскинові Поповичеві, о. Ніконові Сірському, о. Ювиналієві Слоті, о. Методієві Ханасові, о. Йосафатові Шкарікові і о. Леонтієві Якубові за відправлення Панахиди і Єрейського Похорону в понеділок 1-го липня та відправлення Служби Божої і Похоронів на цвинтар у Мондері, у вівторок 2-го липня.

Щиро дякуємо Всечеснішому Отцеві Вікарієві Корнилієві Пасічному ЧСВВ, за виголошення зворушливої проповіді під час Служби Божої.

Сердечно дякуємо Всечеснішому Отцеві Ніконові Сірському за уділення Найсвятіших Тайн у останніх хвилинах життя Покійного.

Щиро дякуємо Братам і Студентам манастиря ЧСВВ у Мондері за участь у Відправах і Похоронах.

З глибини серця щиро дякуємо Преподобним Сестрам Служебницям за участь з чисельною молоддю у Відправах і Похоронах.

Щира подяка Всечеснішому Отцеві Андрієві Улицькому, пароховi церкви св. Йосафата у Пармі, Огайо, — за відправлення Панахиди у неділю 30 червня, та відправлення Служби Божої і Панахиди в 40-ий день після смерти, у неділю 4-го липня.

Сердечно дякуємо всім Хористам злучених хорів місцевостей Гілярд і Чипмен, де Покійний був парохом, за прегарний спів під час і після Відправ.

Окрема сердечна подяка Членам Організації „Лицарі Колюмба", за чергування у церкві біля домовини через цілу ніч з 1-го на 2-го липня.

Щиро дякуємо Парохіянам місцевостей Гілярд і Чипмен, за дбайливе приготування обіду після Похоронів.

Щира і сердечна подяка Всім, поіменно невиміненим Парохіянам Покійного, Приятелям, Знайомим та Рідні за пожертви на Служби Божі, за труд і зложення нам співчуття, за вияв християнської любови і Всім тим, які чим небудь причинилися для вшанування пам'яті Покійного, нехай Всевишній Бог нагородить Вас особливими ласками.

БОГДАН — брат з дружиною МАРТОЮ
РОМАН, ТАРАС і ПЕТРУСЬ — братаничі

✝

Ми одержали запізнену вістку з України, що в с. Яблінці, Богородчанського р-ну, Івано-Франківської обл. — помер 19 лютого 1963 р. в 73 році життя і там похований, наш Дорогий Брат

бл. п. КЛИМ СТЕФАНІВ

народний учитель

колишній поручник УГА — к-р кулеметної сотні в І Кур. 9-ої Белзької Бриґади, член УВО, політв'язень, посол Української Радикальної Партії до польського сойму з коломийської округи, волосний старшина в Порогах — надвірнянського пов., директор школи в Дзвиннячі і Устечку — заліщицького пов. та останнім часом в Яблінці.

Про це повідомляємо Рідню, Приятелів і Знайомих Покійного.

ЗЕНОН — брат
НАТАЛЯ ЧАПЛЕНКО — сестра

УПРАВА ПЛАСТПРИЯТУ

при Пластовій Станиці в Ню Йорку з жалем сповіщає про смерть Великого Приятеля Української Молоді Невіджалуваної Пам'яті

ВАСИЛЯ ПУЙДИ

довголітнього члена і б. голови Управи Пластприяту, що помер 16-го вересня 1963 р. на 75-му році життя в шпиталі в Статен Айленд.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 10-го вересня 1963 року, по коротких, а тяжких терпіннях відійшов у Вічність

БЛ. П. МГР. ПРАВ

ЯРОСЛАВ ГОЛОЙДА

Похорон відбувся в Лідкомбе, Австралія.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА у 40-ий день смерти, відправиться 20-го жовтня 1963 р. в укр. кат. церкві св. Ів. Хрестителя в Дітройті, Міш. о год. 10:15.

Горем прибиті:

БРОНИСЛАВА ГОЛОЙДА, мама
д-р ДАРІЯ САВДИК, сестра з мужем і донькою
Родина в США і Канаді

Зі спорту

„ТРИЗУБ" — МАДЯРСЬКИЙ С. К. 5:1 (4:0).

Ню Бронсвік, 15 вересня. — Оцінюючи успіхи „Тризуба" попередніх сезонів, можна сказати, що „Тризуб" дійшов до вершин слави, здобувши трикратно чемпіонат ЗДА, трикратно чемпіонат Американської Футбольної Ліґи, та чемпіонат Сходу ЗДА в сезоні 1962/63. Змагуни „Тризуба" втішаються пошаною і високою оцінкою спортових чинників, доказом чого був вибір на найкращих змагунів А. Ф. Ліґи тризубівців Володимира Куденка (1958), Юрія Кулішенка (1959), Андрія Рача (1960), Михайла Ноґи (1962), який теж був королем стрільців 1960 року. Найбільш видатними менаджерами „Тризуба" були: Василь Босий (1958) і Володимир Медуха (1960), не дивлячись на його похибку у виставленні слабого складу до „Менчестер Юнайтед", яка принесла високу поразку. Протиставленням до цих змагань були міжнародні змагання з „Австрією" (2:2), та зі „Штуттгартом" і „Третім Ленарком" (кривдячі висліди 0:1, 0:1) за головування інж. Лева Яцкевича „коли то „Тризуб" добився найбільших осягів та моральних і матеріяльних успіхів.

До перших змагань нового сезону виступив „Тризуб" з десяти українськими змагунами (вчисляючи тут двох вимінних) в такому складі: Варварюк (Свич), Фіґірейда, Е. Чижович, Ілай, Бородяк, Кравець, Скат, Яковина, Ферейра, В. Чижович, Ахінко, й в резерві Радзібаба, Скульський і Бар. З уваги на послаблення складу браком Ноги, Рача і Манджіві, новий тренер Бар вирішив накинути незнаному противникові лискавкове темпо від першого свистка. Вже в 3-ій хвилині по продуманій акції Чижович здобув перші ворота сильним стрілом під поперечку з подачі Бородяка, продовженої Ахінком. Дві хвилини пізніше Ферейра підніс вислід „бомбою" з вільного з 22-ох метрів. У 15-ій хвилині знову Ферейра добив стріл Чижовича і підніс вислід на 3:0. Мадяри не здавалися і при цьому стані та старалися добитись до воріт „Тризуба". Тут вибивалися в них середущий напасник Елія і лівокрилові Сіпош. Але не було це легко їм пройти лінію помочі „Тризуба", яка може встоятись навіть міжнародній трійці нападу. Бородяк, як штопер, в асисті Кравця і Ілая творили справжній оборонний вал, чим облегшували функції оборонців, з яких невпоroom Фіґірейда не повинен мати місця у більше важких змаганнях „Тризуба". Кравець вже в других змаганнях виявився блискучим змагуном, а про Бородяка треба говорити в суперлятивах. Це саме можна сказати і про Ілая, хоч він з причини канадійської контузії потребує час до часу передишки. Це зробив тренер, коли заступив його сам на п'ятнадцять хвилин другої половини. Воротар Свич мав у першій півгрі лише три далекі стріли, з яких один доволі сильний. Свич не тратив голови і вмів усталитися у підворітних ситуаціях.

Не можна цього сказати про Варварука, який прийшов йому на зміну в другій половині. Вже в 12-ій хвилині лівокриловий мадярів Сіпош вмістив м'яч у сітці Назара з далекого стрілу, майже з точки наріжника. Варварук міг при правильній уставі цей стріл зловити, або в найгіршому випадку викулакувати.

Радість мадярів не тривала довго, бо п'ять хвилин пізніше „Тризуб" підвищив вислід зі швидкої акції, закінченої притомною головкою вісімнадцятилітнього Ахінка, який заповідається на доброго і інтелігентного змагуна. Йому треба позбутися юначої трусливости, притаманної дебютантам у високій футбольній клясі, та прикладатися інтензивно до тренінґів і сухої заправи, головним чином бігу та спринтів. Найкращих ворів дня зі сильного приземного стрілу Кравця не признав суддя Новік, слухаючи похибкового рішення бічного судді.

Новонабутий Евген Чижович, який грав не на своїй позиції, може бути незлим помічником. Підставою цього думання є його фізична структура і футбольна рутина. У цих змаганнях мав він лише одну разючу помилку. Скатові бракує потрібного рефлексу і він тратить голову під воротами, хоч має всі завдатки на доброго змагуна. Дивує нас, що в німецькому клюбі в Ню Йорку грає п'ятьох українців, з яких трьох мають завжди місце в „Тризубі", а коли взяти до уваги Ската і Фіґірейду, то всі п'ять повинні найтися в своєму рідному клюбі. Тренер Бар вміє диригувати змаганнями та уложити склад зі змагунів, якими розпоряджає. Він тішиться пошаною і симпатією змагунів та має авторитет в американськім футбольнім світі.

Броварна фірма „Шмід'с" спонзоруватиме передавання на телевізії по одній половині трьох змагань „Тризуба" в днях 22 і 29 вересня та 6-го жовтня. Робиться це для пропаґанди футболу серед американців, а при цьому здобуде славу і розголос українське ім'я у спорті. Симпатики „Тризуба" повинні однак відвідувати якнайчисленніше змагання, щоб морально і матеріяльно піддержати нашу дружину.

Яр. К-ий

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ" ЗДОБУЛА ЧАШУ ЛУЇСА

Хоч висліди на ґриці двох фінальних гор за Чашу Луїса між „Тризубом" і „Чорноморською Січчю" закінчилися вислідами 1:1 та виграною 3:0 „Тризуба", перемоюжем цих гор признала Американська Футбольна Ліґа дружину „Чорноморської Січі" з Ньюарку. Таке рішення винесла Ліґа після розглянення протесту „Чорноморської Січі" проти вислідів других змагань, до яких „Тризуб" виставив неправно змагуна Морґана, який в минулому сезоні числився змагуном „Січі". Цим самим Чаша Луїса, яку двічі перед цим здобув „Тризуб" і мав її впродовж п'яти років, перейшла до рук „Чорноморської Січі". Так ця Чаша Луїса буде вже шостий рік у посіданні українських футболістів.

ПЕННЕЛ СТРИБНУВ 17 СТП І 3/4 ЦАЛЯ

У вістці про новий рекорд у стрибку з жердкою, поданий у ч. 181 „Свободи" з 24 вересня, трапилася похибка у числі осягненої висоти змагуном Джаном Пеннелом. Замість висоти 17 стіп і 3/4 цаля була подана там висота стрибку 17 стіп і 3/4 цаля. Отже цей новий осяг тим замітний, що в ньому вперше подолано висоту 17 стіп.

БАНДИТИ ПОГРАБУВАЛИ ПОЛЬСЬКУ РИМОКАТОЛИЦЬКУ УНІЮ

Шикаґо. — В неділю 22-го вересня три молоді бандити зв'язали 72-річного вартового Леона Кремберца та пограбували музей цієї братської польської організації, яка зберігала дорогоцінні пам'ятки по визначних поляках. Пограбовані речі оцінюють на один мільйон долярів, бо злочинці забрали золоту чашу з діямантами, три золоті шаблі з самоцвітами, що мали бути власністю короля Стефана Баторого, особисте майно славного польського піяніста І. Падевського, речі, що належали славній польській вченій Марії Кюрі-Складковській та інше. Злочинці вирізали деякі мистецькі картини з рам і забрали з собою. Вони перешукали весь будинок та пограбували цінні речі. Один бандит стояв біля зв'язаного вартового, а два інші грабували впродовж 4-ох чодин. Бандити від'їхали автом сторожа.

Діти Шевченкові

Христя і Катруся Ликтей

Коли збірка на фонд будови пам'ятника Шевченкові добігає вже до кінця і на 21 вересня вже відбулася дедикація площі, то перед тим варто б ще призадуматись над дуже пекучою справою — а саме виданням збірника оповідань про Шевченка для дошкільної молоді. На цю збірник діти самі могли б зложити гроші через збірку на пам'ятник Шевченка.

В 149-річницю з дня народин Шевченка двоїпіврічна Катруся, дочка професора і пані Ликтей зложила зі свойого діточого банку два і півдоляра, і взяла таку ж суму з банку своєї півірічної сестрички Христі та вислала в березні на пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні.

Українську пресу було повідомлено, що ці діти, які зложили датки на пам'ятник Шевченка, одержать грамоти із Шевченком. Ці грамоти напевно будуть приготовані найкращими нашими артистами-малярами і дійсно будуть гарним подарунком для дітей, але кращим подарунком для дошкільної молоді була б збірка оповідань про нашого генія Шевченка із маленькими віршами та уривками віршів, які були б зрозумілі нашим малим дітям. В цій збірці. можуть бути також поміщені оповідання про інших українських поетів, письменників та великих людей України із українським фольклором, який Шевченко так щиро любив. Ця збірка може бути приготована в українській і англійській мовах, бо тут маємо багато батьків і матерей, які вже тут родились і не могли навчитися української мови, та вони хоріли зі своїх українського походження.

Дошкільна дитина чує українську мову тільки вдома з уст своїх батьків, а батьки, маючи збірку оповідань про Шевченка, могли б навчити дітей про любу Україну та про її славних людей.

В англійській мові є оповідання в окремих книжечках, які є приготовані для дошкільної молоді. Маючи збірку, батьки можуть читати оповідання в українській мові чи англійській своїм діточкам про Шевченка і про Україну.

Наша література старається їти назустріч шкільній молоді, а часто це буває запізно. Виховання дитини починається від того часу, коли вона приходить на світ.

Українська недільна школа не може навчити наших дітей багато, бо прямо нема часу, а цілоденних українських шкіл у нас мало, а навіть коли вони є, то навчальною мовою є англійська. Ці батьки, які зволікають або відкладають виховання своїх дітей в українському дусі, мовлях, вони навчаться в школі, себе обманюють. Коли діти не навчаться любити Україну тоді, коли вони ще перебувають у постійному товаристві своїх батьків, то тяжко сподіватися, що вони зроблять це пізніше.

Державний перепис населення нараховує більше як два мільйони американців українського походження в Америці і якщо б кожна дитина дошкільного віку зложила тільки по одному долярові на пам'ятник Шевченкові, то напевно із такою сумою наші педагоги могли б приступати до дитячої збірки оповідань про Шевченка і його любу Україну.

Катруся і Христя по мамі належать вже до третього покоління американських українців. Вони обі із батьками належать до 192 Відділу УНСоюзу, де вже 28 років секретарем є їхній дідусь, п. Матвій Політило. Вони виховуються в українському дусі, а Катруся навіть із батьками при звуках бандури співає українські пісні, то все ж таки без збірки оповідань про Шевченка для дітей вони і всі діти в Америці дуже багато тратять. Катруся часто виголошує слова Шевченка:

„Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте
І чужого научайтесь,
Свого не цурайтесь".

Найкращим подарунком Шевченкові були б діти, які не тільки залишилися б вірними ідеям України, в якій вони родилися, але також ідеям великого пророка Шевченка та його неньки України.

Збірник оповідань про Шевченка у кожній українській родині міг би це зробити.

Л. Я. М.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Про фільм з Риму

Хочу подати деякі доповнення і спростування до моїх дописів у „Свободі" з 11-го червня 1963-го року, відносно фільму в Римі. Митрополит Йосиф Сліпий нікому не дозволяє себе фільмувати й не виголосив для фільму жадної промови. В тім фільмі, що я накрутив, бувши в Римі, Їх Ексцеленція не брав жадної участи й не очікує жадної помочі збоку фільму для себе. Мені вдалося зібрати на фільм Їх Ексцеленцію Митрополита України, — коли він ранком ішов у базиліку св. Петра. Голос Їх Ексцеленції зібрано, без його відома, під час його проповіди в церкві. Прибуток із фільму на нашу церкву в Римі це мій особистий дар, про що Їх Ексцеленція, Митрополит Йосиф Сліпий, нічого не знає. Це не є перший мій дар. Коли в Лос Анджелесі тому 3 роки наша католицька громада набувала нову церкву, то на поклик пароха через телефон я перший подарував $1 000. Тож з оказії, так дуже великої і дорогої для нас всіх свідомих емігрантів з щирого серця при Божій помочі призначив прибуток на велику ціль, для нашої церкви в Римі.

Інж. Родіон Сліпий

Голлівуд, Каліфорнія

Короткі вістки

● У минулотижневих виборах в Ірані велику більшість ввійшли до нового парляменту кандидати з проурядової листи Конґресу Вільних Жінок і Мужчин. Перемогу цієї партії вважається за перемогу програми шаха Різи Павлеві щодо земельної реформи. Особливо жінки, які вперше голосували, дали свої голоси шахові.

● Індонезія перепросила Британію за бурхливі демонстрації, переведені кількатисячною юрбою, яка спалила будинок британської амбасади і знищила ціле внутрішнє уладження. Індонезійський уряд запевнив, що життя і майно британців будуть хоронені, але англійські жінки й діти всеодно масово від'їздять відтіль.

● Пані Нґо Дінґ Нгу, сестра південно-в'єтнамського шефа поліції і головного дорадника президента Нґо Дінґ Дієма, прибула з Юґославії у відвідини до Греції і заявила тамошнім журналістам, що в Південному В'єтнамі „взагалі не існує буддистських зверхів, а є саботажисти або наївні люди, які під впливом комуністичної пропаґанди спалюють себе". Вона відмовилась сказати будь-що про президента Кеннеді, якого в Белграді лаяла, як „угодиця", зате прославляла пані Кеннеді.

Курс історії України на Університеті в Акроні, Огайо

Акрон, Огайо. — На місцевому університеті почнеться в цьому осінньому семестрі 1963 - 64 курс Історії України. Курс цей буде вести д-р Теодор Мацьків, професор акронського Університету, автор багатьох праць з історії України. Виклади пічнуться в четвер, 23 вересня ц. р. в 7 год. вечора в „Меморіял Голл" заля число 206, і будуть відбуватися кожного четверга від 7 - 8:30 вечором (півтора години). Оплата за семестр 14.00 дол. Реєструватися можна особисто або поштою до 23 вересня включно. Звертається увагу української громади в Акроні й околиці, що удержання цього курсу історії України на місцевому американському університеті — це не тільки добра нагода поширити та збагатити своє знання і світогляд, але це є передусім справа нашого престижу. Втримання цього курсу історії України залежить виключно від нас самих. Своєю участю на цьому курсі ми дамо доказ нашої національної свідомости, зрілости і наділі покажемо свою любов і прив'язання до нашої історії, до нашого минулого, до нашої культури. Особливо батьки повинні подбати про те, щоб їхні доростаючі діти, які не мають можливости ні в гайскулах ні на університетах студіювати української історії, записалися на цей курс.

О. Гр.

● В Британії підвищено платні державним урядовцям від 15 до 18 відс. Члени британського уряду діставатимуть надалі по 24.640 дол. річно.

Республіканці гостро критикують податковий проєкт уряду

Вашинґтон. —Конґресмен республіканець Дж. В.Бирнс відповідав президентові Кеннеді в справі зменшення прибутків і назвав 20-го вересня плян уряду зменшення податків без одночасного зменшення федерального бюджету небезпечною грою з економікою країни, „грою в російську рулетку з долею ЗДА". Конґресмен Бирнс очолює республіканців в Палатній Комісії Способів і Засобів, і як такий був призначений відповідати Президентові, який недавно через телевізію й радіо закликав Канґрес ухвалити закон про зменшення податків, бо це скріпить економіку та зменшить число безробітних. Конґресмен Бирнс казав що постійні федеральні дефіцити мусять привести до небезпечної великої інфляції. На думку цього конґресмена постійні дефіцити, — це шлях до повної економічної катастрофи. „Дефіцит спричиняє більші ціни, які тягнуть за собою зменшення експорту і збільшення в платничому бюджеті та втечу золота за кордон і недовір'я до американського доляра, вдома і за кордоном", — казав представник республіканців.

● Південно - африканський міністер закордонних справ, Ерік Г. Люв, заявив, що Південно - африканський Союз добровільно „тепер ще" не виступить з Об'єднаних Націй. Африканські мурийські країни обурені на біло - расову політику в Південно - африканському Союзі і домагаються викинення тієї держави з Об'єднаних Націй. Ерік Люв додав, що коли б Об'єднані Нації розвалились, то це „була б радісна подія".

ТАРЗАН, ч. 5112. Напад дикунів!

Глибоко в джунглях Тарзан затримав компаньйонів. — Нас підглядають, — шептав він, будьте обережні...

Нагло, блискучий спис пробив стовбур дерева зараз коло мавполюда...

А тоді орда виючих кровожадних дикунів вискочила і обступила свою здобич!